SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 75/09-98

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí senátu 3. februára 2011 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti JUDr. R. U., R., zastúpeného advokátkou JUDr. E. K., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva JUDr. R. U. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 z r u š u j e a vec v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. JUDr. R. U. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu j e Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. R. U. p r i z n á v a úhradu trov konania v sume 775,34 € (slovom sedemstosedemdesiatpäť eur a tridsaťštyri centov), ktorú j e Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. januára 2009 doručená sťažnosť JUDr. R. U., R. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. K., B. (ďalej len „právna zástupkyňa“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol 11. januára 2000 vymenovaný ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) do funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline, pričom v zmysle § 93 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) malo jeho funkčné obdobie trvať do 1. apríla 2007.

Sťažovateľovi bol 4. októbra 2006 doručený list ministra spravodlivosti Š. H. č. 15248/2006-41/3 z 3. októbra 2006 (ďalej aj „rozhodnutie ministra spravodlivosti“), v ktorom sa uvádza:

„Vážený pán U., podľa ust. § 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Vás odvolávam z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline, z dôvodu neplnenia si povinností predsedu súdu ustanovených zákonom.“

Sťažovateľ poukazuje na to, že *„List nie je nijako odôvodnený a okrem hlavičky odosielateľa, podpisu a pečiatky, a adresy adresáta neobsahuje žiadne iné informácie“*, a zastáva názor, že *„týmto rozhodnutím minister spravodlivosti Slovenskej republiky zasiahol do jeho práv“*.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti uvádza:

„Keďže proti uvedenému rozhodnutiu ministra nie je možné podať žiadny riadny opravný prostriedok, podal v zákonnej lehote žalobu o preskúmanie zákonnosti uvedeného rozhodnutia v zmysle § 244 a nasl. O. s. p. O žalobe rozhodol Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 2 S 453/2006 zo dňa 19. 03. 2008 tak, že konanie vo veci zastavil. Súd sa stotožnil s tvrdeniami uvedenými v žalobe a konštatoval, že rozhodnutie ministra o odvolaní sudcu z funkcie predsedu súdu pre neplnenie povinností predsedu súdu je individuálnym správnym aktom zasahujúcim do práv a povinností dotknutého sudcu, ktoré je za predpokladu vyčerpania prípustných riadnych opravných prostriedkov preskúmateľné súdom na základe žaloby podľa § 247 a nasl. O. s. p. Súd však zároveň konštatoval, že vo veci nie sú splnené podmienky pre súdny prieskum rozhodnutia, pretože žalobca v danom prípade nevyužil možnosť podať vo veci rozklad proti žalovanému rozhodnutiu ministra a podal žalobu proti neprávoplatnému rozhodnutiu. V namietanom uznesení sa uvádza, že krajský súd nemal právomoc vo veci konať v zmysle § 247 ods. 2 O. s. p., preto súd postupoval podľa ustanovenia § 250d ods. 3 veta prvá O. s. p. a konanie vo veci zastavil.“

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) napadol sťažovateľ odvolaním. O odvolaní rozhodoval najvyšší súd, ktorý uznesením sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 potvrdil uznesenie krajského súdu. V odôvodnení uznesenia najvyšší súd

konštatoval, že *„prvostupňový súd dospel k správnemu záveru, že rozhodnutie ministra o odvolaní žalobcu z funkcie predsedu súdu nemožno preskúmať v súdnom konaní na základe žaloby, pretože nie sú splnené podmienky pre takýto prieskum. Ďalej však odvolací súd konštatoval, že preskúmavaným rozhodnutím žalovaný nezasiahol do zákonom chránených práv a právnych záujmov žalobcu a že právo na funkciu predsedu krajského súdu nie je základným právom. Žaloba teda smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmania súdom. Citované uznesenie Najvyššieho súdu bolo sťažovateľovi doručené cestou jeho právnej zástupkyne dňa 13. 11. 2008.“.*

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ formuluje svoje právne názory k *„podstate rozhodnutia ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu súdu“.* V tejto súvislosti okrem iného uvádza:

«Funkcia predsedu súdu (okresného či krajského) je verejnou funkciou. Predseda súdu a podpredseda súdu sú v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. orgánmi riadenia a správy súdu. Ústredným orgánom štátnej správy pre súdy je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo“). Výkon funkcie predsedu súdu sa v zmysle § 38 zákona č. 757/2004 Z. z. skončí zásadne uplynutím jeho funkčného obdobia. Len zo zákonom stanovených dôvodov zanikne výkon funkcie predsedu súdu inak (vzdaním sa funkcie, zánikom funkcie sudcu, odvolaním z funkcie, zánikom súdu, smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho).

Sťažovateľ bol z funkcie predsedu krajského súdu odvolaný rozhodnutím ministra spravodlivosti s odvolaním sa na ustanovenie § 38 ods. 5 citovaného zákona...

Rozhodnutie o odvolaní z funkcie predsedu súdu predstavuje autoritatívne rozhodnutie, ktoré vydáva minister ako orgán výkonnej moci v oblasti verejnej správy, keďže v konaní ide o verejnú funkciu. Hoci žalobou napadnuté rozhodnutie ministra nespĺňalo ani len formálne náležitosti rozhodnutia, keďže má formu „listu“, jeho účinkom je zásah do práv a povinností sťažovateľa súvisiacich s výkonom funkcie predsedu súdu. Keďže má vplyv na existujúce subjektívne práva a povinnosti dotknutej osoby a zákon výslovne nevylučuje súdne preskúmanie tohto rozhodnutia, musí podliehať súdnemu preskúmavaniu v rámci konania podľa piatej časti O. s. p.

Odvolávanie predsedu súdu z funkcie je zákonom stanovený postup a nemôže byť prejavom svojvôle konajúceho orgánu uplatňovanej voči fyzickej osobe, ktorá je činná vo verejnej funkcii. Zákonné rámce odvolania predsedu súdu sú upravené v ustanoveniach § 38 ods. 5-7 zákona č. 757/2004 Z. z. Hoci tento postup nie je detailne upravený, minister spravodlivosti je pri odvolávaní z funkcie predsedu súdu povinný rešpektovať všeobecné zákonné pravidlá, akými sú zákonnosť rozhodnutia, jeho predvídateľnosť, presvedčivosť, konkrétnosť a určitosť.»

Sťažovateľ opiera svoju argumentáciu aj o právny názor ústavného súdu vyjadrený *«V analogickej veci, ktorá sa týkala odvolania sudcu z funkcie podpredsedu Najvyššieho súdu SR súdu, Ústavný súd SR vo svojom náleze vo veci III. ÚS 58/08 zo dňa 14. 10. 2008 konštatoval, že „Ak teda funkčné obdobie predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu predstavovalo päť rokov, potom v právnom a demokratickom štáte by malo byť považované za samozrejmé (čl. 2 ods. 2 ústavy), že táto ústavná dĺžka funkčného obdobia bude rešpektovaná všetkými štátnymi orgánmi, alebo orgánmi verejnej moci, teda aj Národnou radou Slovenskej republiky (mocou zákonodarnou), v záujme zachovania stability nezávislosti súdnej moci od moci inej. Takýto prístup k volenej verejnej funkcii sa totiž nemôže obísť bez rovnakých podmienok, a to i v tom smere, že sa tieto podmienky nemôžu pri nezmenenej ústavnej úprave meniť len zmenou politického prostredia v moci zákonodarnej či výkonnej; opak by viedol jednak k neprípustnému politickému zasahovaniu nekompetentných subjektov do nezávislej súdnej moci, a tým aj princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy).».* Sťažovateľ tiež pripomína, že podobne rozhodol aj Ústavný súd Českej republiky v náleze sp. zn. PL. ÚS 18/06 z 11. júla 2006.

Podľa sťažovateľa *„Výkon každej verejnej funkcie musí požívať hmotnoprávnu aj procesnú ochranu pred svojvôľou orgánov štátnej správy. Znamená to, že pre prípad odvolania z funkcie musia byť hmotnoprávne dôvody formulované dostatočne zreteľne a konkrétne, zároveň však musí byť dotknutému subjektu umožnená procesná obrana prostredníctvom nezávislého súdnictva pred prípadným zásahom do jeho práv. Sťažovateľ namietal postup a rozhodnutie, ktorým ho minister spravodlivosti odvolal z funkcie predsedu súdu a podanou žalobou sa domáhal zachovania svojich verejných subjektívnych*

práv v procese odvolávania z funkcie a zachovania zákonnosti rozhodovania správneho orgánu.

Žalobou napadnuté rozhodnutie ministra spravodlivosti nespĺňalo formálne ani materiálne náležitosti rozhodnutia. Rozhodnutia vydané v oblasti verejnej správy musia obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie o opravnom prostriedku, odôvodnené. Vyplýva to zo všeobecných náležitostí rozhodnutia v správnom konaní upravených v ustanovení § 47 správneho poriadku č. 71/1967. Namietané rozhodnutie neobsahovalo odôvodnenie ani poučenie o opravnom prostriedku.

Odôvodnenie poskytuje skutkovú a právnu oporu výroku rozhodnutia, takže v duchu čl. 46 ods. 1 Ústavy SR rozhodnutie orgánu verejnej správy musí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Minister spravodlivosti v namietanom rozhodnutí uviedol len odkaz na zákonné ustanovenie bez ďalšieho zdôvodnenia. Odkaz na príslušné zákonné ustanovenie, ktoré dáva legitimitu ministrovi odvolať funkcionárov správy súdov, rozhodne nie je možné považovať za vymedzenie dôvodu po právnej stránke a už vôbec nie z hľadiska skutkového vymedzenia veci. Akceptácia takéhoto výkladu absolútne popiera zmysel zákona (obchádza ho), ktorého účelom je zabezpečiť vylúčenie svojvôle v procese odvolávania predsedov a podpredsedov všeobecných súdov. V skutočnosti však minister spravodlivosti postupoval tak, ako keby bolo možné predsedov súdov odvolať bez dôvodu.

Teória aj platná právna úprava vychádza z toho, že rozhodnutia vydané v oblasti verejnej správy sa nemusia odôvodňovať vtedy, keď ide o rozhodnutia, ktorými sa v plnom rozsahu vyhovuje podanému návrhu. Pri rozhodnutiach, ktorými sa podanému návrhu (hoci len sčasti) nevyhovuje, rovnako ako rozhodnutia, ktorými sa ukladajú povinnosti, alebo ktorými sa mení či ruší doterajší právny stav, sa naopak odôvodňovať musia. (napr. rozsudok NSS ČR sp. zn. 4 Aps 4/2005 zo dňa 27. 04. 2006).

Hoci zákon č. 757/2004 Z. z. neobsahuje podrobnú procesnú úpravu odvolávania predsedu súdu, minister je povinný zvoliť taký procesný postup, ktorý ochráni základné práva účastníka konania a naplní ústavný a zákonný rámec rozhodnutia. Minister je povinný tak postupovať v záujme naplnenia ústavných imperatívov vyplývajúcich z práva na spravodlivý proces, zo zachovania princípu právnej istoty a z ochrany legitímneho očakávania účastníka, ako aj vychádzajúc z princípu ústavne konformného výkladu práva. Minister mal postupovať v zmysle všeobecných ustanovení správneho poriadku, a to aj čo

do naplnenia formálnych znakov rozhodnutia, keďže zákon č. 757/2004 Z. z. nevylučuje jeho použitie. Správny poriadok obsahuje štandardy rozhodovania v správnom konaní s ohľadom na dodržiavanie práv účastníkov konania, preto by bol takýto postup na mieste. Podobne postupoval pri rozhodovaní v analogickom prípade napr. Nejvyšší správní soud České republiky; rozsudok zo dňa 04. 02. 2004, čj. 6 A 57/2002-61, Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 188.".

Sťažovateľ akceptuje, že minister spravodlivosti môže podľa § 38 ods. 5 zákona o súdoch odvolať predsedu súdu, *„ak si neplní povinnosti predsedu súdu ustanovené zákonom"*, ale zdôrazňuje, že *«výpočet povinností predsedu súdu... nepredstavujú neurčitý pojem s nejasným, abstraktným obsahom. Naopak, zákon č. 757/2004 Z. z. ich expressis verbis ustanovuje v § 42 ods. 1 až 3. Minister spravodlivosti v listine, ktorou sťažovateľa odvolal z funkcie predsedu súdu, však neuviedol, ktorú alebo ktoré zo zákonom predpokladaných povinností sťažovateľ neplnil. Neuviedol ani, akým konaním resp. nekonaním neplnil sťažovateľ svoje povinnosti. Rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa je teda neprimerane všeobecné, nekonkrétne, neodôvodnené, neurčité a nezrozumiteľné, a ako také je nepreskúmateľné.*

Dôvodová správa k zákonu č. 757/2004 Z. z. k tomuto ustanoveniu uvádza, že v ust. § 38 sa ustanovujú spôsoby zániku funkcie predsedu súdu, pričom štandardným spôsobom zániku tejto funkcie je uplynutie jeho päťročného funkčného obdobia. Podľa dôvodovej správa sa „V odsekoch 2 až 6 sa bližšie špecifikuje proces predchádzajúci zániku funkcie predsedu súdu v závislosti od toho ktorého dôvodu zániku tejto funkcie".

Ak dôvodom odvolania predsedu súdu ministrom je neplnenie si povinností predsedu súdu, a ak zákon presne vymedzuje, aké sú povinnosti predsedu súdu, potom v súlade s právom na spravodlivý proces a v súlade s princípom právnej istoty minister (ako orgán verejnej správy, ktorý vydáva takéto rozhodnutie) musí v rozhodnutí presne uviesť, ktorú povinnosť predseda súdu nesplnil. Vyššie citované znenie § 38 ods. 5 v spojení s ostatnými ustanoveniami zákona č. 757/2004 Z. z. (predovšetkým ustanoveniami upravujúcim povinnosti predsedu súdu) garantuje predsedovi súdu právo, aby nebol odvolaný, pokiaľ nenastanú zákonom predpokladané (a teda predvídateľné) dôvody pre jeho odvolanie. To,

že dôvody pre odvolanie predsedu existujú, môže a musí rozhodujúci orgán verejnej správy (t. j. minister) preukázať práve v rozhodnutí, ktorým predsedu súdu odvoláva.».

V ďalšej časti sťažnosti sa sťažovateľ zaoberá problematikou príslušnosti všeobecných súdov pri preskúmavaní rozhodnutí v správnom súdnictve a v tejto súvislosti s poukazom na § 38 ods. 7 zákona o sudcoch zdôrazňuje, že *„predseda súdu môže byť ministrom spravodlivosti odvolaný z funkcie výlučne formou rozhodnutia. Toto rozhodnutie má povahu rozhodnutia v oblasti verejnej správy, pričom sa týka práv a povinností konkrétneho subjektu, t. j. konkrétneho predsedu súdu. Rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní predsedu súdu z funkcie je preto potrebné považovať za správne rozhodnutie sui generis.“.*

Podľa sťažovateľa zákon o súdoch a ani Správny poriadok *„neobsahujú úpravu možnosti napadnutia rozhodnutia ministra spravodlivosti, a teda ani rozhodnutie o odvolaní predsedu súdu. Právo odvolať predsedu súdu je v zákone koncipované ako výlučné právo ministra spravodlivosti (§ 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z.), a nie ministerstva ako ústredného orgánu štátnej správy. Za tejto situácie nemožno uvažovať o použití inštitútu rozkladu, pretože rozklad je opravným prostriedkom proti rozhodnutiu ústredného orgánu štátnej správy (§ 61 zákona č. 71/1967 Zb.). Rozhodnutie ministra spravodlivosti sa tak stáva právoplatným v deň jeho doručenia konkrétnemu predsedovi súdu, z dôvodu neexistencie ministrovi nadriadenej inštancie, ktorá by v zmysle platnej právnej úpravy v správnom konaní mala právomoc preskúmať jeho rozhodnutia.“.*

Sťažovateľ napriek svojmu názoru, že v jeho veci neprichádzalo do úvahy podanie rozkladu ako opravného prostriedku proti *„rozhodnutiu“* ministra spravodlivosti o jeho odvolaní z funkcie, *«v dôsledku nie dostatočnej a explicitnej právnej úpravy, nedostatočnej súdnej praxe a najmä z obavy z prípadného zmeškania lehoty zaslal písomne ministrovi spravodlivosti dňa 24. 11. 2006 podanie označené ako „rozklad“, v ktorom žiadal, aby orgán príslušný na rozhodovanie, zrušil napadnuté rozhodnutie ministra o jeho odvolaní z funkcie predsedu súdu. Týmto podaním sa však minister spravodlivosti a ani iný orgán doposiaľ vôbec nezaoberal ani o ňom nerozhodol.».* Sťažovateľ ďalej uvádza, že na žiadosť

jeho právnej zástupkyne z 15. mája 2008, aby príslušný orgán rozhodol o jeho rozklade proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti č. 15248/2006-41/3 z 3. októbra 2006, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) odpovedalo, že *„ministerstvo spravodlivosti zastáva názor, že rozhodnutiu o odvolaní z funkcie predsedu súdu nie je rozhodnutím vydaným v správnom konaní. Zhodný právny názor vyslovila aj osobitná rozkladová komisia.“*. Z uvedeného vyplýva, že o rozklade nerozhodol ani minister spravodlivosti, ani žiadny iný štátny orgán, čo podľa sťažovateľa *„naznačuje, že ani sám minister spravodlivosti nepredpokladá existenciu riadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu, ktoré vydal“*.

Za daných okolností sťažovateľ považoval za jediný efektívny prostriedok nápravy, ktorým mohol dosiahnuť účinnú ochranu svojich subjektívnych práv žalobu podľa § 244 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) o preskúmanie zákonnosti predmetného rozhodnutia ministra spravodlivosti o jeho odvolaní z funkcie predsedu súdu.

Podľa sťažovateľa *«Rozhodnutie o odvolaní predsedu súdu je nepochybne rozhodnutím, ktoré je spôsobilé zasiahnuť do práv dotknutého predsedu súdu, keďže ide o rozhodnutie, ktorým minister odníma právomoci súvisiace s výkonom funkcie predsedu súdu. Predmetným rozhodnutím minister zasiahol do práv sťažovateľa vyplývajúcich zo zákona č. 757/2004 Z. z., predovšetkým právo na nerušený výkon funkcie predsedu okresného súdu až do uplynutia funkčného obdobia za predpokladu, že nenastane niektorý z taxatívne stanovených dôvodov pre zánik funkcie predsedu súdu (§ 38 zák. č. 757/2004 Z. z.), právo nebyť odvolaný z funkcie predsedu súdu, pokiaľ nenastanú skutočnosti predvídateľné zákonom pre odvolanie z tejto funkcie (§ 38 ods. 5 zák. č. 757/2004 Z. z.), ako aj do práva na funkčný príplatok za riadiacu činnosť vo funkcii predsedu súdu. Minister zasiahol tiež do práv sťažovateľa vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, keďže namietaným rozhodnutím zasiahol do jeho práv na spravodlivý proces, ktoré zahŕňa okrem iného jeho legitímne očakávanie a právnu istotu, že príslušný orgán bude postupovať v súlade so zákonom. Ako už bolo vyššie uvedené, Občiansky súdny poriadok (predovšetkým v zmysle § 248) ani žiadny iný zákon pritom nevylučuje takéto rozhodnutie zo súdneho preskúmavania.*

Navyše, v zmysle čl. 46 ods. 2 Ústavy SR „z právomoci súdu však nemožno vylúčiť preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd“. Keďže sťažovateľ podanou žalobou namietal zásah do svojich základných práv a slobôd garantovaných v čl. 30 ods. 4 Ústavy SR, súd nemohol odmietnuť prejednanie veci. Ak sa súd odmietol zaoberať namietaným rozhodnutím ministra spravodlivosti, nepochybne by v tomto prípade išlo o denegatio iustitiae.». Sťažovateľ na tomto základe konštatuje, že v jeho veci *„boli splnené všetky podmienky na súdne preskúmanie namietaného rozhodnutia všeobecným súdom v rámci systému správneho súdnictva“.*

Sťažovateľ tvrdí, že namietaným rozhodnutím najvyššieho súdu bol *„ukrátený na svojom základnom práve na spravodlivý proces (v zmysle čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy SR, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd). Okrem toho sťažovateľ namieta, že rozhodnutie je v rozpore s princípom právnej istoty (vyplývajúcim predovšetkým z čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, ako aj z čl. 46 Ústavy SR), ktorého imanentnou súčasťou je aj legitímna predvídateľnosť postupu orgánov verejnej moci v súlade s právom a zákonom stanovenými požiadavkami.“.*

Podľa sťažovateľa najvyšší súd *„rozhodol nezákonne a arbitrárne a svojím rozhodnutím nenaplnil obsah práva na súdnu ochranu, tak ako to bolo možné dôvodne očakávať. Medzi jeho rozhodnutím a porušením sťažovateľovho práva na súdnu ochranu je priama súvislosť. Ako sme uviedli vyššie, Najvyšší súd SR v zásade znemožnil sťažovateľovi prístup ku konaniu o preskúmavanie zákonnosti rozhodnutia ministra spravodlivosti o odvolaní sťažovateľa z funkcie predsedu súdu.*

Namietaným uznesením Najvyšší súd SR potvrdil uznesenie prvostupňového Krajského súdu v Bratislave, ktorým bolo konanie o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia ministra spravodlivosti o odvolaní sťažovateľa z funkcie predsedu súdu zastavené. Najvyšší súd SR ako odvolací súd konštatoval, že predmetné rozhodnutie ministra spravodlivosti sa netýka práv sťažovateľa a že jeho povaha nepripúšťa súdny prieskum tohto rozhodnutia v rámci správneho súdnictva...

Ani prvostupňový a ani druhostupňový súd sa nedokázali riadne a spoľahlivo vysporiadať s argumentmi sťažovateľa, ktorý poukazoval na skutočnosť, že z funkcie

predsedu súdu bol ministrom spravodlivosti odvolaný nezákonným spôsobom. Úlohou všeobecných súdov bolo poskytnúť sťažovateľovi ochranu pred dôsledkami nezákonného rozhodnutia a postupu ministra spravodlivosti. Už v procese odvolávania sťažovateľa z funkcie predsedu súdu došlo k flagrantnému zásahu do jeho práva na spravodlivý proces, t. j. in concreto práva byť zo svojej funkcie odvolaný na základe zákona a zákonným spôsobom. Skutočnosť, že súd prvého stupňa konanie vo veci zastavil a súd druhého stupňa jeho rozhodnutie potvrdil, a to všetko napriek tomu, že pre tento ich postup nemajú zákonné splnomocnenie resp. zákon v danom prípade zastavenie konania nepripúšťa, je dôkazom a prejavom svojvoľného a arbitrárneho postupu súdov oboch inštancií. Tým, že sťažovateľovu žalobu neprejednali súdy v merite veci, ale rozhodli nezákonne o procesnom zastavení konania bez náležitého vysporiadania sa s jeho argumentmi, odopreli sťažovateľovi realizáciu a uplatnenie jeho práva na spravodlivý proces, inými slovami odopreli mu spravodlivosť.“.

Sťažovateľ na podporu svojej argumentácie považuje *«za nevyhnutné poukázať na rozhodnutie iných senátov Najvyššieho súdu SR ako súdu odvolacieho, ktoré riešili vec identickú s vecou sťažovateľa (odvolanie z funkcie predsedu súdu a príslušnosť súdu k preskúmaniu tohto rozhodnutia ministra spravodlivosti). Tieto senáty Najvyššieho súdu SR zaujali v prejednávaných veciach úplne opačné stanovisko, ako zaujal senát Najvyššieho súdu SR v prípade sťažovateľa.*

V uznesení Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Sžo 76/2007 zo dňa 11. 12. 2007 príslušný senát uviedol: „Vzhľadom na vyššie citované zákonné ustanovenia a zásady ako aj ustálenú judikatúru v tejto oblasti (o. i. napr. rozsudok NS SR vo veci sp. zn. M-Sždov 7/03, nález ÚS SR II. ÚS 200/05-77 zo dňa 14. decembra 2005 a uznesenie NS SR vo veci sp. zn.

1 Sž-o-NS 159/2005) odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie žalovaného treba považovať za individuálny správny akt dotýkajúci sa práv žalobkyne, pričom jedným zo základných práv subjektu je možnosť domôcť sa svojich práv na príslušnom orgáne v rámci správneho konania, resp. na súde.“.

Rovnako v uznesení Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Sžo 78/2007 zo dňa 19. 12. 2007 príslušný senát v odôvodnení rozhodnutia konštatuje, že „s ohľadom na tzv. subsidiárny charakter správneho poriadku vo vzťahu k osobitným zákonom odvolací súd zastáva názor,

že na rozhodovanie ministra v zmysle § 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z. sa vzťahuje správny poriadok. Vzhľadom na vyššie citované zákonné ustanovenia a zásady ako aj ustálenú judikatúru... odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že rozhodnutie žalovaného treba považovať za individuálny správny akt týkajúci sa práv žalobcu...".

V právnej veci vedenej na Najvyššom súde SR pod sp. zn. 8 Sžo 114/2008 súd v uznesení zo dňa 20. 11. 2008 konštatoval, že „Zákon č. 757/2004 Z. z. výslovne nevylučuje aplikáciu správneho poriadku a nemá ani osobitnú procesnú úpravu procesného postupu, ktorého výsledkom je vydanie aktu ovplyvňujúceho právne postavenie sudcu, ktorým rozhodnutie ministra v zmysle § 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z. podľa názoru odvolacieho súdu nesporne je. S ohľadom na tzv. subsidiárny charakter správneho poriadku vo vzťahu k osobitným zákonom odvolací súd zastáva názor, že na rozhodovanie ministra v zmysle § 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z. sa vzťahuje správny poriadok... odvolací súd... dospel k záveru, že rozhodnutie žalovaného treba považovať za individuálny správny akt týkajúci sa práv žalobcu, pričom jedným zo základných práv subjektu je možnosť domôcť sa svojich práv na príslušnom orgáne v rámci správneho konania, resp. na súde.».

Podľa sťažovateľa je zarážajúca *„rozpornosť rozhodovania senátov Najvyššieho súdu SR, ktorý je najvyššou súdnou inštanciou v rámci systému všeobecného súdnictva. Tri rozdielne senáty Najvyššieho súdu SR, na rozdiel od senátu Najvyššieho súdu SR, ktorý rozhodoval vec v prípade sťažovateľa, uznali, že v danom prípade išlo o rozhodovanie v oblasti verejnej správy, na ktoré sa vzťahuje subsidiárne správny poriadok. Zároveň potvrdili, že konečné a právoplatné rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní predsedu súdu z funkcie je preskúmateľné všeobecným súdom v rámci systému správneho súdnictva podľa piatej časti O. s. p. Z uvedených rozhodnutí Najvyššieho súdu SR navyše vyplýva, že predmetné rozhodnutia ministra spravodlivosti boli rozhodnutiami, ktoré sa dotýkali práv žalobcov, a ako také teda musia spadať do množiny rozhodnutí podliehajúcich súdnemu prieskumu aj s ohľadom na znenie čl. 46 ods. 2 poslednej vety Ústavy SR.".*

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 1 Sžo 114/2008 zo dňa 30. 10. 2008 porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžo 114/2008 zo dňa 30. 10. 2008 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom jedenstotisíc slovenských korún), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia na účet jeho právnej zástupkyne do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 75/09-23 z 5. marca 2010 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval podpredsedníčku najvyššieho súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti, ako aj k tomu, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd zároveň zaslal sťažnosť, ako aj označené uznesenie o jej prijatí na ďalšie konanie na vedomie a prípadné vyjadrenie aj ministrovi spravodlivosti ako účastníkovi sťažnosťou napadnutého konania.

Podpredsedníčka najvyššieho súdu sa k sťažnosti vyjadrila v prípise č. k. KP 8/2009-28 z 22. apríla 2009, v ktorom okrem iného uviedla:

«... V ústavnej sťažnosti sťažovateľ tvrdí, že funkcia predsedu súdu je základným právom. Namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008.

V jednej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že zákon č. 757/2004 Z. z. a ani správny poriadok 71/1976 Zb. neobsahujú úpravu možnosti napadnutia rozhodnutia ministra spravodlivosti, a teda ani rozhodnutie o odvolaní predsedu súdu. Právo odvolať

predsedu súdu je v zákone koncipované ako výlučné právo ministra spravodlivosti (§ 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z.), a nie ministerstva ako ústredného orgánu štátnej správy. Za tejto situácie nemožno uvažovať o použití inštitútu rozkladu, pretože rozklad je opravným prostriedkom proti rozhodnutiu ústredného orgánu štátnej správy (§ 61 zákona č. 71/1967 Zb.). Rozhodnutie ministra spravodlivosti sa tak stáva právoplatným v deň jeho doručenia konkrétnemu predsedovi súdu, z dôvodu neexistencie ministrovi nadriadenej inštancie, ktorá by v zmysle platnej právnej úpravy v správnom konaní mala právomoc preskúmať jeho rozhodnutia (ústavná sťažnosť - str. 5, posledný odsek).

V napadnutom uznesení najvyšší súd náležité odôvodnil záver, že nie sú splnené zákonné podmienky súdneho preskúmavacieho konania. Odôvodneniu napadnutého uznesenia a jeho presvedčivosti venoval najvyšší súd náležitú pozornosť tiež z toho dôvodu, že uznesenie krajského súdu síce potvrdzoval podľa § 219 v spojení s § 246c ods. 1 OSP ako vecne správne, nestotožnil sa však s názorom krajského súdu, v zmysle ktorého krajský súd konanie zastavil z dôvodu, že v danej veci žalobca nevyužil možnosť podať rozklad a podal žalobu proti neprávoplatnému prvostupňovému rozhodnutiu a teda že žaloba smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmavania súdom (§ 250d ods. 3 OSP).

Javí sa preto byť iracionálne, keď sťažovateľ poukazuje na „úplne opačné stanovisko“, ktoré bolo zaujaté v uzneseniach najvyššieho súdu (6 Sžo 76/2007, 2 Sžo 78/2007 a 8 Sžo 114/2008) lebo výsledok je aj pri úplne opačných stanoviskách v danej veci rovnaký, a tým je zastavenie konania.

Sťažovateľ bol odvolaný z funkcie predsedu súd a nie z funkcie sudcu - nebol vyzlečený z talára! - preto poukaz na záujem zachovania stability nezávislosti súdnej moci od moci inej a na neprípustné politické zasahovanie nekompetentných subjektov do nezávislej súdnej moci a tým aj princípov právneho štátu sa javí byť nenáležitý (ústavná sťažnosť - str. 3, posledný odsek). Nemožno funkciu predsedu krajského súdu stotožniť s funkciou podpredsedu najvyššieho súdu, ktorá má osobitnú ústavnú úpravu.»

Minister spravodlivosti v určenej lehote nevyužil možnosť vyjadriť sa k sťažnosti, ale v podaní doručenom ústavnému súdu 20. apríla 2009 vzniesol námietku predpojatosti proti sudcovi L. O. ako sudcovi spravodajcovi (ďalej len „sudca spravodajca“) v predmetnej veci a sudkyni Ľ. G., členke IV. senátu ústavného súdu (ďalej len „sudkyňa“). Sudca spravodajca

spolu so svojím vyjadrením, ako aj vyjadrením sudkyne k námietke predpojatosti vznesenej ministrom spravodlivosti bez zbytočného odkladu predložil vec predsedníčke ústavného súdu na rozhodnutie o predmetnej námietke. Senát ústavného súdu príslušný podľa rozvrhu práce o uvedených námietkach ministra spravodlivosti rozhodol uznesením č. k. I. ÚS 353/2010-23 z 21. októbra 2010 tak, že konanie o nich zastavil. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v období od 20. apríla 2009 do 21. októbra 2010 vo veci samej nekonal.

Prípisom z 2. novembra 2010 ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu, aby sa vyjadrila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a zároveň jej zaslal na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu z 22. apríla 2009.

Právna zástupkyňa na výzvu ústavného súdu reagovala podaním zo 16. novembra 2010, v ktorom uviedla, že trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, z dôvodu nejednotnej praxe ústavného súdu *„pri rozhodovaní v obdobných veciach, kedy ústavný súd posudzoval sťažnosti niektorých bývalých predsedov všeobecných súdov. Hoci išlo o skutkovo aj právne takmer identické veci, ústavný súd napriek tomu rozhodoval rôzne – vec prijal na ďalšie konanie a rozhodol, že ústavné práva sťažovateľa boli porušené (ide o vec vedenú na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. II. ÚS 230/09), iný senát však obdobné veci ani neprijal na ďalšie konanie (ide o veci vedené pod sp. zn. I. ÚS 230/2010, I. ÚS 231/2010, I. ÚS 232/2010), pričom v týchto veciach členka senátu zaujala odlišné stanovisko ako zvyšok senátu (konkrétne ide o veci vedené pod sp. zn. I. ÚS 230/2010 a I. ÚS 231/2010). Preto trváme na ústavnom pojednávaní vo veci sťažovateľa JUDr. U.“.*

Vzhľadom na to, že podpredsedníčka najvyššieho súdu sa v prípise z 22. apríla 2009 nevyjadrila k tomu, či najvyšší súd ako účastník konania trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd prípisom z 2. novembra 2010 vyzval predsedu najvyššieho súdu na vyjadrenie k otázke ústneho pojednávania vo veci v lehote 7 dní od doručenia. Na výzvu ústavného súdu reagovala prípisom č. k. KP 8/09-28 zo 7. decembra 2010, doručeným ústavnému súdu 12. decembra 2010, predsedníčka správneho kolégia

najvyššieho súdu, v ktorom oznámila, že najvyšší súd súhlasí s tým, aby ústavný súd v predmetnej veci upustil od ústneho pojednávania.

Vychádzajúc z oznámenia právnej zástupkyne ústavný súd nariadil vo veci ústne pojednávanie na 3. február 2011. Predvolania na ústne pojednávanie boli účastníkom konania riadne a včas doručené.

Na ústnom pojednávaní uskutočnenom 3. februára 2011 sa zúčastnili sťažovateľ a jeho právna zástupkyňa. Zástupca najvyššieho súdu sa ústneho pojednávania bez ospravedlnenia nezúčastnil.

Právna zástupkyňa na ústnom pojednávaní uviedla, že sťažovateľ v plnom rozsahu zotrváva na svojej sťažnosti a poukazujúc aj na doterajšie rozhodnutia ústavného súdu v obdobných právnych veciach zdôraznila, že najvyšší súd vo veci jej mandanta pochybil a *„rozhodoval svojvoľne, arbitrárne a bez opory v zákone“*, keďže rozhodol, že akt o odvolaní z funkcie predsedu súdu nie je *„individuálny správny akt, a preto mu vec neprináleží a nemôže o nej rozhodovať“*.

V súvislosti s kritikou rozhodovania súdov konajúcich vo veci jej mandanta právna zástupkyňa tiež poukázala na skutočnosť, že *„tak krajský súd, ako ani najvyšší súd si nevyžiadali spisový materiál z ministerstva spravodlivosti a vlastne rozhodovali bez toho, aby mali k dispozícii spisový materiál“*. V tejto súvislosti sa právna zástupkyňa odvolala na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 230/09, v ktorom sa poukazuje na povinnosť správneho súdu zabezpečiť si pre svoje rozhodovanie „úplný správny spis žalovaného“, pričom v prípade, ak to správny súd v danom prípade neurobil, „... potom svojím rozhodnutím porušil základné právo na súdnu ochranu sťažovateľa“.

Vo vzťahu k návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia právna zástupkyňa uviedla, že *„ak by táto vec prebehla len medzi ministrom a predsedom súdu, nebol by dôvod na priznanie nejakej náhrady nemajetkovej ujmy. Faktom však je, že vec odvolania môjho mandanta a aj ďalších šiestich predsedov súdov z ich pozície bola verejne opakovane a dlhodobo, poviem to tak pretriasaná v médiách, a to predovšetkým zo strany vtedajšieho ministra spravodlivosti, prípadne ministerstva spravodlivosti ústami jeho*

hovorcu. K tomu môžme aj predložiť výber z tlače z niektorých médií (čo aj urobila, pozn.), *kde opakovane sa či už vtedajší minister, alebo hovorca ministerstva spravodlivosti vracali k tomu, pričom poukazovali na to, že údajne vo veci boli jednoznačne splnené podmienky, pretože sa môj mandant alebo teda aj ostatní jednoznačne dopustili porušenia viacerých ustanovení zákona. Všetko je to v takej veľmi všeobecnej rovine, veľmi málo konkrétneho, ale opakovane pretriasané, čo znamenalo, že celá nielen sudcovská verejnosť, ale celá, v zásade celá verejnosť mala možnosť získať obraz o tom, že títo predsedovia súdov zlyhali vo svojich funkciách, museli zlyhať naozaj závažným spôsobom, ak ich minister takto zo dňa na deň odvolal. ...“*.

V ďalšej časti ústneho pojednávania odpovedala právna zástupkyňa na otázku sudkyne, či prílohou žaloby adresovanej krajskému súdu bol aj rozklad proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti. V odpovedi najmä uviedla: *„Myslím si, že nie, ale nie som si istá, pravdupovediac vychádzala som z toho, že súd bude postupovať zákonným spôsobom, to znamená, že vyžiada si spisový materiál, ktorý je podkladom tohto rozhodnutia zo strany správneho orgánu. To mu v zásade zákon, Občiansky súdny poriadok, ukladá, čiže z tohto hľadiska som nepovažovala za nevyhnutné priložiť všetky tieto dokumenty, pretože tie by mali byť súčasťou spisového materiálu.“* Na ďalšiu otázku sudkyne, či pred rozhodnutím krajského súdu o žalobe, ktorou sa domáhali preskúmania rozhodnutia ministra spravodlivosti, urobili určitý úkon vo vzťahu k ministrovi, resp. ministerstvu spravodlivosti v súvislosti s podaným rozkladom, právna zástupkyňa uviedla, že rozklad síce podali, hoci zastávali názor, že v predmetnej veci ho nemožno podať, keďže *„tá právna úprava v tomto smere nie je dostatočne explicitná“*, pričom očakávali, že správny orgán *„nejakým spôsobom sa k nemu vyjadrí, nevyjadril sa... správny orgán má určité lehoty, má 30 dní na rozhodnutie, ak chce túto lehotu predĺžiť, musí o tom informovať, čiže... predpokladali sme, že keďže nepostupoval podľa tohto procesného postupu, zjavne túto vec vyhodnotil takým spôsobom, že nejde o rozklad, resp. že vo veci nie je možné podať rozklad. Ale v nadväznosti na rozhodnutie krajského súdu sme chceli mať túto skutočnosť aj potvrdenú písomne, preto sme žiadali, aby nás informovali, teda čo s tým podaním vlastne urobili... reakcia, ktorá prišla, v zásade korešpondovala s tým, čo sme predpokladali aj my, že... ministerstvo spravodlivosti zaujme takýto názor, že vo veci nie je možné podať rozklad.“*. Na otázku sudkyne, či bola odpoveď ministerstva spravodlivosti na urgenciu súvisiacu

s nerozhodnutím o podanom rozklad priložená k odvolaniu proti rozhodnutiu krajského súdu, právna zástupkyňa uviedla, že prílohou odvolania bol rozklad, pričom v čase podávania odvolania odpoveď ešte nemali a dodatočne ju k odvolaniu nepriložili, keďže vychádzala z toho, že *„spisový materiál zo správneho orgánu je nevyhnutným podkladom pre rozhodnutie, existujú rozhodnutia, ktoré vychádzajú z toho, že ak spisový materiál nebol priložený, jednoznačne rozhodnutie treba zrušiť ako nezákonné, pretože rozhodoval bez podkladu, ktorý zákon predpokladá, že má mať k dispozícii. ... ten rozklad a takisto vybavenie toho rozkladu malo byť súčasťou spisového materiálu, ktorý mal byť súčasťou a podkladom pre rozhodnutie tak krajského, ako aj najvyššieho súdu bez ohľadu na to, aké stanovisko zaujal najvyšší súd, domnievam sa, že ten spisový materiál jednoznačne tam mal byť. Nikdy nebol vyžiadaný. Ani jedným ani druhým súdom.“*.

V záverečnej časti ústneho pojednávania sťažovateľ, ako aj jeho právna zástupkyňa zopakovali, že zotrvávajú na svojom návrhu koncentrovane vyjadrenom v petite v plnom rozsahu, ktorý právna zástupkyňa upresnila v časti týkajúcej sa požadovanej úhrady trov konania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom konania je rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008, ako aj jeho zrušenia a vrátenia veci na ďalšie konanie a priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk a úhrady trov konania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

II.1 Skutkový stav

Sťažovateľovi, ktorý od 11. januára 2000 vykonával funkciu predsedu Krajského súdu v Žiline, bol 4. októbra 2006 doručený list ministra spravodlivosti č. 15248/2006-41/3 z 3. októbra 2006, v ktorom bolo uvedené: *„Vážený pán U., podľa ust. § 38 ods. 5 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Vás odvolávam z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline, z dôvodu neplnenia si povinností predsedu súdu ustanovených zákonom.“*

Sťažovateľ sa žalobou doručenou krajskému súdu 4. decembra 2008 domáhal preskúmania rozhodnutia ministra spravodlivosti a navrhol ho zrušiť a vrátiť vec ministrovi spravodlivosti na ďalšie konanie.

Krajský súd uznesením č. k. 2 S 453/06-35 z 19. marca 2008 konanie zastavil a v odôvodnení tohto uznesenia konštatoval, že rozhodnutie ministra spravodlivosti *„je individuálnym právnym aktom zasahujúcim zasahujúcim do práv a povinnosti dotknutého sudcu, ktoré je za predpokladu vyčerpania prípustných riadnych opravných prostriedkov*

preskúmateľné súdom na základe žaloby podľa § 247 a nasl. O. s. p.“. Zároveň ale krajský súd konštatoval, že *„v danom prípade žalobca nevyužil možnosť podať rozklad proti rozhodnutiu ministra... a podal žalobu proti neprávoplatnému rozhodnutiu, nebola daná právomoc súdu na konanie o jeho žalobe... Preto súd... konanie zastavil.“*.

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľ v skutočnosti rozklad písomne 24. novembra 2006 podal. Z toho možno vyvodiť, že krajský súd o žalobe sťažovateľa rozhodol bez toho, aby si vyžiadal príslušný správny spis. Minister spravodlivosti sa rozkladom sťažovateľa nezaoberal, a preto jeho právna zástupkyňa podaním z 15. mája 2008 žiadala, aby príslušný orgán o rozklade urýchlene rozhodol. Na toto podanie reagovalo ministerstvo spravodlivosti prípisom č. k. 17357/2008-41 z 18. júla 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza: *„ministerstvo spravodlivosti zastáva názor, že rozhodnutiu o odvolaní z funkcie predsedu súdu nie je rozhodnutím vydaným v správnom konaní. Zhodný právny názor vyslovila aj osobitná rozkladová komisia.“*

Proti označenému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie 5. mája 2008, ku ktorému v prílohe priložil aj rozklad z 24. novembra 2006. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 odvolaním napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdil. V odôvodnení označeného uznesenia najvyšší súd na jednej strane konštatoval, že krajský súd *„dospel k správnemu záveru, že rozhodnutie ministra... nemožno preskúmať v súdnom konaní na základe žaloby, pretože nie sú splnené podmienky pre takýto prieskum“*, ale na druhej strane sa *„nestotožnil s názorom súdu prvého stupňa, v zmysle ktorého konanie zastavil z dôvodu, že v danej veci žalobca nevyužil možnosť podať rozklad“*, a formulujúc právny názor, podľa ktorého *„preskúmavaným rozhodnutím žalovaný nezasiahol do zákonom chránených práv a právnych záujmov žalobcu v zmysle zákonných požiadaviek ustanovených v právnej norme § 244 O. s. p. ako i k tomu, že právo na funkciu predsedu krajského súdu nie je základným právom, z ktorých dôvodov nie je možné ani priznať žalobcovi právo na ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy SR“*, potvrdil rozhodnutie krajského súdu *„ako vecne správne podľa § 250ja ods. 4 O. s. p. v spojení s § 246 ods. 1 a s § 219... aj keď z iných právnych dôvodov“*.

Proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 podal sťažovateľ v zákonom ustanovenej lehote (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde) sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, o ktorej rozhoduje ústavný súd v tomto konaní.

II.2 Kľúčové námietky sťažovateľa

Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľa citovanej v časti I tohto nálezu možno jeho kľúčové námietky zhrnúť takto:

1. Rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu je preskúmavateľné v rámci správneho súdnictva, keďže *„Minister spravodlivosti je orgánom verejnej správy a namietaným rozhodnutím zasiahol do subjektívnych práv verejnej povahy sťažovateľa...“*. Najvyšší súd v namietanom rozhodnutí zaujal k možnosti preskúmateľnosti takéhoto rozhodnutia ministra spravodlivosti v správnom súdnictve negatívne stanovisko, čím v *„zásade znemožnil sťažovateľovi prístup ku konaniu o preskúmavanie zákonnosti rozhodnutia ministra spravodlivosti o odvolaní sťažovateľa z funkcie predsedu súdu“*, čo v konečnom dôsledku predstavuje neakceptovateľný zásah do ústavou garantovaných práv sťažovateľa.

2. Namietané uznesenie najvyššieho súdu je nezákonné a arbitrárne a porušujúce princíp právnej istoty, keďže *„postráda akékoľvek odôvodnenie, takže je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, a ako také aj nepresvedčivé... ignoruje účel a zmysel zákonných ustanovení upravujúcich odvolanie predsedu všeobecného súdu, a to všetko na úkor subjektívnych práv sťažovateľa – predovšetkým práva na prístup k iným verejným funkciám, právo na spravodlivý proces a práva na zachovanie princípu právnej istoty.“*.

II.3 Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

Ústavný súd je podľa čl. 124 ústavy nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory

všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákona alebo iného právneho predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení právneho predpisu, že by ním zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (IV. ÚS 115/07). Základné právo vyjadrené v čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo na prístup k súdu a právo na určitú kvalitu súdneho konania pred nezávislým a nestranným súdom, t. j. právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 233/04).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí nielen právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon, ale aj právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02). Ústavne súladný výklad zákonov týkajúcich sa rozhodovacej činnosti súdov predstavuje neoddeliteľnú súčasť ich rozhodovacej činnosti a ako taký jedine

zodpovedá základnému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (I. ÚS 24/00).

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že uvedené právne východiská sa vzťahujú na obe označené práva (IV. ÚS 147/08). Navyše, ústavný súd zdôrazňuje, že pri svojej rozhodovacej činnosti konštantne zohľadňuje a vychádza z relevantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) aplikovateľnej na prerokúvané veci.

Účelom čl. 46 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť prístup k súdu každému, kto tvrdí, že bol na svojich právach alebo právom chránených záujmoch ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy. Právo na prístup k súdu sa však nezaručuje kedykoľvek, ale iba vtedy, ak zákon neustanoví inak. Uplatnenie práva na prístup k súdu sa vymedzuje podmienkami ustanovenými zákonom. Splnenie týchto podmienok treba posudzovať v kontexte so zmyslom a účelom ochrany práv a právom chránených záujmov

v súlade s materiálnou koncepciou demokratického a právneho štátu. Ak fyzická alebo právnická osoba splní podmienky ustanovené zákonom, súd musí tejto osobe umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami a povinnosťami, ktoré z takéhoto postavenia vyplývajú (m. m. II. ÚS 230/09).

Z uvedených právnych názorov ústavný súd vychádzal aj pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa.

II.4 Právna analýza a právne závery

Vychádzajúc z podstaty právneho sporu medzi sťažovateľom a ministrom spravodlivosti, kľúčových námietok sťažovateľa uplatnených v sťažnosti a právneho základu namietaného uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 bolo úlohou ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa zaujať meritórne stanovisko najmä k trom základným právnym problémom:

a) či je rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu individuálnym správnym aktom, ktorý je preskúmateľný v správnom súdnictve podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku,

b) či možno proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu podať rozklad, bez podania ktorého (a rozhodnutia o ňom) sa nemožno účinne domáhať preskúmania rozhodnutia ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu v správnom súdnictve podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku,

c) či sú právne názory najvyššieho súdu vyjadrené v namietanom uznesení z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a či v danom prípade zakladajú dôvody na uplatnenie právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, t. j. najmä právomoci vysloviť porušenie sťažovateľom označených práv podľa ústavy a dohovoru, zrušiť namietané uznesenie najvyššieho súdu a vrátiť mu vec na opätovné prerokovanie.

Ústavný súd ešte pred formulovaním svojho postoja k uvedeným právnym problémom vo vzťahu k právnej veci sťažovateľa považoval za potrebné zdôrazniť, že

v konaniach vedených pod sp. zn. I. ÚS 44/09, II. ÚS 230/09, I. ÚS 230/2010, I. ÚS 231/2010, I. ÚS 232/2010 už rozhodoval v identických právnych veciach, ktorých podstatou bol tiež spor o tom, či rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu je preskúmateľné žalobou v správnom súdnictve, a ak, tak za akých podmienok. Z právnych názorov vyslovených v označených konaniach vychádzal ústavný súd aj pri rozhodovaní vo veci sťažovateľa.

K otázke, či rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu je preskúmateľné v správnom súdnictve, ústavný súd vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach zreteľne formuloval svoje stanovisko, keď v prvom rade zdôraznil, že takéto rozhodnutie ministra spravodlivosti „je rozhodnutím správneho orgánu, ktorým sa dotkol subjektívnych práv sťažovateľa, a preto je takéto rozhodnutie preskúmateľné po splnení zákonom ustanovených podmienok správnym súdom“ (I. ÚS 231/2010).

Tento svoj právny názor ústavný súd založil najmä na tejto argumentácii:

«Správne súdnictvo je založené na myšlienke súdnej kontroly výkonnej moci štátu v jej styku s jednotlivcom a je spojené s ochranou verejných subjektívnych práv. Subjektívne práva možno charakterizovať ako práva osôb vyplývajúce z právnych noriem, pričom ich možno rozdeliť na práva verejné a súkromné.

Verejné subjektívne práva sú práva vyplývajúce z noriem verejného objektívneho práva, ktoré smerujú k realizácii obsahu zákonov vo sfére verejnomocenských právomocí.

V posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu minister spravodlivosti vystupuje ako správny orgán, pretože pri výkone svojej právomoci zasahuje do verejných subjektívnych práv konkrétnych osôb.

... vzťahy v oblasti správy súdov sa vyznačujú určitou špecifickosťou. Nie je možné konštruovať dvojakosť právneho postavenia predsedu súdu ako úradníka štátnej správy na jednej strane a sudcu na strane druhej. Nie je možné aplikovať princíp „kto menuje, ten odvoláva“ na vzťahy v rámci správy súdov.

Funkcia predsedu súdu musí byť považovaná za kariérny postup sudcu.

... princíp nadriadenosti a podriadenosti v oblasti správy súdov pri odvolávaní predsedov súdov nie je možné aplikovať.

... rozhodnutie ministra spravodlivosti je spôsobilé ukrátiť sťažovateľa na jeho verejných subjektívnych právach“, a preto ústavný súd konštatoval, „že rozhodnutie ministra spravodlivosti je po splnení zákonných podmienok vyplývajúcich z Občianskeho súdneho poriadku preskúmateľné súdom.“ (I. ÚS 231/2010, m. m. I. ÚS 230/2010, analogicky ale stručnejšie pozri tiež I. ÚS 44/2010, II. ÚS 230/09, I. ÚS 232/2010).»

Citované právne názory ústavný súd nemá dôvod meniť ani v právnej veci sťažovateľa, a preto v podrobnostiach na argumentáciu uvedenú v označených rozhodnutiach odkazuje, pričom v zásadnej zhode so sťažovateľom považuje za potrebné navyše uviesť, že rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu všeobecného súdu predstavuje autoritatívne rozhodnutie, ktoré vydáva ako orgán s mocenskou autoritou v oblasti verejnej správy, keďže ide o verejnú funkciu, pričom takéto rozhodnutie nemôže byť prejavom svojvôle ministra spravodlivosti voči osobe, ktorá je činná vo verejnej funkcii, a preto musí byť predvídateľné, presvedčivé, konkrétne a určité minimálne z hľadiska dôvodov, ktoré ministra spravodlivosti v danom prípade viedli k uplatneniu jeho mocenskej právomoci. Nemôže byť teda „odôvodnené“ len všeobecným poukazom na neplnenie si *„povinností predsedu súdu ustanovených zákonom“*, ako to bolo v prípade sťažovateľa (ale aj ďalších sťažovateľov, o sťažnostiach ktorých ústavný súd rozhodoval vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 44/09, II. ÚS 230/09, I. ÚS 230/2010, I. ÚS 231/2010, I. ÚS 232/2010, pozn.), a to zvlášť vtedy, ak zákon o súdoch obsahuje výpočet konkrétnych povinností predsedov všeobecných súdov (pozri § 42). V opačnom prípade možno rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu súdu považovať za prejav jeho svojvôle, ktorá je v podmienkach materiálneho právneho štátu z ústavného hľadiska neakceptovateľná a neudržateľná.

V uvedených súvislostiach ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že ak v zmysle ústavy možno predsedu najvyššieho súdu pred uplynutím funkčného obdobia odvolať z funkcie len z dôvodov, pre ktoré ho možno odvolať z funkcie sudcu (čl. 145 ods. 3 v spojení s čl. 147 ústavy), tak potom vo vzťahu k odvolávaniu z funkcie predsedov ostatných všeobecných súdov pred uplynutím ich funkčného obdobia musí byť

v podmienkach právneho štátu minimálne garantované to, aby sa rozhodnutie ministra spravodlivosti o ich odvolaní z funkcie opieralo o niektorý z konkrétnych dôvodov uvedených v § 42 zákona o súdoch. Len prostredníctvom takéhoto výkladu totiž možno zaručiť vnútornú konzistentnosť právnej úpravy odvolávania predsedov všeobecných súdov z ich funkcií a zároveň aj limitovať zásahy výkonnej moci do sféry súdnej moci, čo zodpovedá ústavnému princípu deľby moci vyplývajúcemu jednak z generálneho princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 ústavy, ako aj vnútornej konštrukcie ústavy.

Vo vzťahu k otázke, či možno proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu súdu podať rozklad, sa najvyšší súd v odôvodnení namietaného uznesenia nestotožnil *„s názorom súdu prvého stupňa, v zmysle ktorého konanie zastavil z dôvodu, že v danej veci žalobca nevyužil možnosť podať rozklad proti rozhodnutiu ministra zo dňa 3. 10. 2006* (hoci v skutočnosti ho podal, pozn.)...*“*, t. j. vychádzal z právneho názoru, že rozklad proti takémuto rozhodnutiu ministra spravodlivosti nemožno podať, keďže takéto rozhodnutie nepodlieha súdnemu prieskumu v rámci správneho súdnictva. Tento právny názor najvyššieho súdu je v rozpore s právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v jeho predchádzajúcich rozhodnutiach, v ktorých najmä uviedol: „Z ustanovenia § 61 ods. 1 a 3 Správneho poriadku v spojení s § 53 Správneho poriadku možno vyvodiť, že podanie rozkladu je prípustné vždy, pokiaľ zákon neustanovuje inak. Z uvedeného dôvodu podanie rozkladu nemožno vylúčiť ani v prípadoch, keď rozhodnutie vydáva vedúci ústredného orgánu štátnej správy. V okolnostiach posudzovanej veci je potrebné rozhodnutie ministra spravodlivosti považovať za rozhodnutie v zmysle ustanovenia § 61 ods. 1 Správneho poriadku, proti ktorému zásadne možno podať rozklad. Keďže rozhodnutie ministra spravodlivosti neobsahovalo poučenie o opravnom prostriedku, sťažovateľ mal právo podať rozklad v lehote 3 mesiacov odo dňa oznámenia rozhodnutia.“ (I. ÚS 44/09, m. m. tiež II. ÚS 230/09, I. ÚS 230/2010, I. ÚS 231/2010, I. ÚS 232/2010).

Citované právne názory sú relevantné aj vo veci sťažovateľa, a to bez ohľadu na skutočnosť, že vo vzťahu k možnosti podať rozklad sám sťažovateľ zastával názor, že v jeho prípade *„nemožno uvažovať o použití inštitútu rozkladu... z dôvodu neexistencie ministrovi nadriadenej inštancie, ktorá by v zmysle platnej právnej úpravy v správnom*

konaní mala právomoc preskúmať jeho rozhodnutia“. Podstatné z hľadiska posudzovania jeho sťažnosti je totiž to, že napriek svojmu právnemu názoru sťažovateľ rozklad proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti o svojom odvolaní z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline podal z dôvodu *„nie dostatočnej a explicitnej právnej úpravy, nedostatočnej súdnej praxe a najmä z obavy z prípadného zmeškania lehoty...“,* pričom v jeho veci konajúce súdy na túto právne významnú skutočnosť mali prihliadať.

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že najvyšší súd v namietanom uznesení zaujal k obom zásadným právnym otázkam (t. j. k možnosti preskúmavať rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní z funkcie predsedu súdu, ako aj k možnosti podať proti takémuto rozhodnutiu rozklad) diametrálne odlišný právny názor, aký zastáva ústavný súd. Táto skutočnosť by ale sama osebe podľa názoru ústavného súdu nemusela postačovať k záveru o porušení sťažovateľom označených práv namietaným uznesením najvyššieho súdu.

V okolnostiach prípadu ústavný súd považuje za podstatnú skutočnosť, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa už existovali rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých tieto súdy zaujali k týmto právnym otázkam zásadne odlišné stanovisko [napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 76/2007 z 11. decembra 2007 alebo uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 78/2007 z 19. decembra 2007, v odôvodnení ktorého sa poukazuje na *„ustálenú judikatúru (o. i. napr. rozsudok NS SR vo veci sp. zn. M-Sždov 7/03, nález ÚS SR III. ÚS 200/05-77 zo dňa 14. decembra 2005 a uznesenie NS SR vo veci sp. zn. 1 Sž-o-NS 159/2005)...“],* pričom najvyšší súd na túto skutočnosť v odôvodnení namietaného uznesenia vôbec nereagoval, t. j. existenciu diametrálne odlišných právnych názorov všeobecných súdov k zásadným otázkam, ktoré boli predmetom jeho rozhodovania, ignoroval.

V súvislosti s touto skutočnosťou ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať

(napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

Najvyšší súd by mal vždy rozhodovať so zreteľom na svoje vrcholné postavenie v sústave všeobecných súdov, ako aj so zreteľom na svoju funkciu zabezpečovať jednotný výklad a používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (§ 22 zákona o súdoch), a to bez ohľadu na to, že v danom prípade neuplatňoval svoju právomoc podľa § 22 zákona o súdoch, ale svoju právomoc vyplývajúcu mu z postavenia súdu rozhodujúceho o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku (obdobne pozri II. ÚS 177/06, IV. ÚS 92/09).

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre (IV. ÚS 209/2010) v zhode a s poukazom na judikatúru s ESĽP konštatoval, „že rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou“, ale zároveň zdôraznil, že „úlohou najvyššieho súdu je práve usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal,

Gonzales a ďalší v. Francúzsko, ESĽP – Veľká Komora, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96., bod 59). Podľa názoru ESĽP je preto v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, Baranowski v. Poľsko). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, ESĽP).“.

Za daných okolností bolo povinnosťou najvyššieho súdu v namietanom uznesení minimálne poukázať na už existujúce rozhodnutia všeobecných súdov v identických právnych veciach vychádzajúce z odlišných právnych názorov a na tomto základe zdôvodniť, prečo sa od nich v právnej veci sťažovateľa odkláňa. Ak tak najvyšší súd v danom prípade neurobil, tak tým vážne spochybnil princíp právnej istoty ako jeden z princípov právneho štátu, ktorý sú pri svojej rozhodovacej činnosti povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci a ktorý je vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu o porušovaní základných práv alebo slobôd garantovaných ústavou (m. m. IV. ÚS 383/08). Táto skutočnosť sama osebe v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu, ako aj relevantnou judikatúrou ESĽP zakladá v posudzovanom prípade dôvod na vyslovenie porušenia ústavou garantovaných práv sťažovateľa.

V okolnostiach prípadu ústavný súd považoval za potrebné poukázať aj na to, že najvyšší súd v odôvodnení namietaného uznesenia vôbec nereagoval na skutočnosť, že sťažovateľ vo veci podal 24. novembra 2006 proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti o svojom odvolaní z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline rozklad (tento rozklad tvoril prílohu odvolania sťažovateľa), a ani na skutočnosť, že minister spravodlivosti ani ministerstvo spravodlivosti sa podaným rozkladom nezaoberali a ani o ňom do dňa jeho rozhodovania nerozhodli, vzhľadom na právny názor ministerstva spravodlivosti vyjadrený v jeho prípise z 18. júla 2008 (pozri už uvedené); o týchto skutočnostiach sa najvyšší súd mohol a mal dozvedieť z príslušného správneho spisu, ktorý mal byť obligatórnou súčasťou spisovej dokumentácie, na základe ktorej vo veci rozhodol. V tejto súvislosti bolo podľa

názoru ústavného súdu úlohou najvyššieho súdu aspoň poznamenať v odôvodnení namietaného uznesenia, že krajský súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z nesprávne zisteného skutkového stavu, t. j. zo stavu, podľa ktorého sťažovateľ rozklad nepodal, hoci v skutočnosti ho podal a nebolo o ňom rozhodnuté. Aj táto skutočnosť je podľa názoru ústavného súdu relevantná pri posudzovaní ústavnej konformnosti namietaného uznesenia najvyššieho súdu a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal (porovnaj k tomu odôvodnenie nálezu č. k. II. ÚS 230/09-50 zo 16. decembra 2009).

Sumarizujúc svoje predbežné závery, predovšetkým skutočnosť, že

a) namietané uznesenie najvyššieho súdu je založené (na rozdiel od namietaných uznesení najvyššieho súdu posudzovaných ústavným súdom vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 44/09, II. ÚS 230/09, I. ÚS 232/2010) na právnom názore, podľa ktorého rozhodnutie ministra spravodlivosti o odvolaní predsedu súdu z funkcie nie je preskúmateľné v správnom súdnictve, ktorý je z hľadiska požiadaviek na ochranu verejných subjektívnych práv sťažovateľa z ústavného hľadiska neakceptovateľný a neudržateľný,

b) v danom prípade sťažovateľ podal proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti o jeho odvolaní z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline rozklad (na rozdiel od právnych vecí sťažovateľov posudzovaných ústavným súdom v konaniach vedených pod sp. zn. I. ÚS 230/2010 a I. ÚS 231/2010), ktorým sa minister spravodlivosti a ministerstvo spravodlivosti odmietli zaoberať, pričom najvyšší súd na túto skutočnosť v namietanom uznesení vôbec nereagoval napriek tomu, že sťažovateľ k svojmu odvolaniu rozklad priložil,

c) najvyšší súd v rozpore s princípom právnej istoty v odôvodnení namietaného uznesenia vôbec nereagoval na v tom čase už existujúcu zásadne odlišnú a v zásade ustálenú judikatúru všeobecných súdov k právnym otázkam, ktoré tvorili právnu podstatu posudzovanej veci, a teda ani neodôvodnil, prečo sa od nej zásadným spôsobom odklonil,

ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 porušil základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Z citovaného čl. 127 ods. 2 ústavy vyplýva, že v prípade, ak ústavný súd vysloví, že namietaným právoplatným rozhodnutím došlo k porušeniu ústavou garantovaných práv sťažovateľa, tak v zásade vždy aj zruší takéto rozhodnutie, pričom je na jeho uvážení, či zároveň vec vráti na ďalšie konanie.

Ústavný súd vychádzajúc z oprávnenia vyplývajúceho mu čl. 127 ods. 2 ústavy v danom prípade rozhodol nielen o zrušení namietaného uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008, ale aj o jeho vrátení najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Pri rozhodovaní o tom, či vráti vec na ďalšie konanie najvyššiemu súdu ústavný súd na jednej strane vzal do úvahy, že o sťažovateľovom rozklade, ktorý podal proti rozhodnutiu ministra spravodlivosti, síce ešte nebolo rozhodnuté, a preto by sa za danej situácie mohol po zrušení uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 114/2008 z 30. októbra 2008 v zásade domáhať rozhodnutia o ňom žalobou proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 250t OSP, ale na druhej strane aj skutočnosť, že ostatné rozhodnutie všeobecného súdu v jeho veci vychádza z právneho názoru, podľa ktorého rozklad v danom prípade nie je prípustný, čo by mohlo po prípadnom podaní žaloby podľa § 250t OSP viesť

k spochybňovaniu právnej situácie sťažovateľa aj napriek zrušujúcemu rozhodnutiu ústavného súdu. Vzhľadom na to ústavný súd v záujme právnej čistoty rozhodol aj o vrátení veci na ďalšie konanie a rozhodnutie najvyššiemu súdu.

Po vrátení veci na ďalšie konanie bude najvyšší súd povinný vec znovu prerokovať a rozhodnúť o nej, pričom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými predovšetkým v časti II tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia tohto základného práva, prípadne zrušenie namietaného rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie (m. m. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk s poukazom na to, že *„samotné konštatovanie Ústavného súdu SR o tom, že jeho základné právo bolo porušené, neposkytuje dostatočnú satisfakciu.*

Závažným dôsledkom nezákonného rozhodnutia ministra spravodlivosti o odvolaní sťažovateľa z funkcie predsedu súdu je nemateriálna ujma v oblasti osobnej cti, dôstojnosti a profesionálnej vážnosti sťažovateľa. Sťažovateľ bol totiž z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline odvolaný spôsobom, ktorý bol založený na tvrdení, že sťažovateľ si neplnil povinnosti vyplývajúce z funkcie, ktorú zastával, resp. že niektorú z povinností zanedbal alebo porušil... Týmto minister zasiahol do jeho profesionálnej vážnosti, ako aj občianskej cti, keďže kolegovia (a to nielen v obvode Krajského súdu v Žiline, ale aj medzi ostatnými sudcami) môžu byť presvedčení, že vo svojej funkcii zlyhal a de facto porušil zákon.

Jediným účinným prostriedkom, ktorým mohol sťažovateľ zvrátiť pre neho nepriaznivý stav, bola žaloba na súdny prieskum napadnutého rozhodnutia ministra v rámci

správneho súdnictva. Prvoinštančný aj druhoinštančný súd, ako orgány súdnej moci a ako orgány ochrany práva mu však bez zákonného dôvodu odopreli prístup k spravodlivosti a odmietli sa jeho vecou meritórne zaoberať. Ochrana subjektívnych práva sťažovateľa tak ostala zo strany všeobecných súdov nezabezpečená. Dôsledkom tohto postupu všeobecných súdov bol (a stále je) stav pretrvávajúcej právnej neistoty sťažovateľa.“.

Ústavný súd zastáva názor, že v danom prípade sú splnené podmienky na priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým charakter pochybení najvyššieho súdu a negatívne dôsledky namietaného uznesenia najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím ministra spravodlivosti o odvolaní sťažovateľa z funkcie predsedu Krajského súdu v Žiline, ktoré objektívne mohli (aj vzhľadom na obsah novinových článkov priložených sťažovateľom do spisu) zasiahnuť do *osobnej cti, dôstojnosti a profesionálnej vážnosti sťažovateľa,* ako aj dlhotrvajúci stav právnej neistoty, v ktorom sa ocitol, ústavný súd rozhodol, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € sťažovateľovi primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. E. K., B. Úhradu priznal za štyri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a ďalšie podanie ústavnému súdu z 10. júla 2009, účasť na pojednávaní na ústavnom súde) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a 4, § 17 ods. 1 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), z toho za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2009 (prevzatie a prípravu zastúpenia,

podanie sťažnosti a podanie z 10. júla 2009) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2011 (účasť na verejnom ústnom pojednávaní).

Pri rozhodovaní o priznaní trov konania za úkony právnej služby vykonané v roku 2009 ústavný súd vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 € a pri rozhodovaní o priznaní trov konania za úkon právnej služby vykonaný v roku 2011 z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá bola 741 €.

Na tomto základe ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v celkovej sume 775,34 €, ktorú vypočítal ako súčet súm podľa § 11 ods. 3 (základná sadzba za úkon právnej služby vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, t. j. 3 x 115,90 € za úkony vykonané v roku 2009 a jedenkrát 123,50 € za úkon vykonaný v roku 2011), § 16 ods. 3 (režijný paušál v sume 3 x 6,95 € za úkony vykonané v roku 2009 a v sume 7,41 € za úkon vykonaný v roku 2011), § 16 ods. 4 vyhlášky (náhrada cestovných výdavkov v sume 87,84 €) a § 17 ods. 1 vyhlášky (náhrada za stratu času za cestu na ústne pojednávanie v sume 12 x 12,35 €, t. j. 148,20 €).

Sťažovateľ žiadal aj úhradu trov súvisiacich s jeho účasťou na ústnom pojednávaní (úhradu hotových výdavkov pozostávajúcich z cestovného a stravného) v sume 164,13 €. Tejto žiadosti sťažovateľa ústavný súd nevyhovel s poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, z ktorého vyplýva, že v odôvodnených prípadoch môže (ale nemusí) podľa výsledkov konania buď úplne, alebo len sčasti uložiť niektorému účastníkovi konania, aby inému účastníkovi konania uhradil jeho trovy.

Trovy konania je najvyšší súd povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa bodu 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

K tomuto nálezu sa prikladá odlišné stanovisko sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej k jeho odôvodneniu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. februára 2011